

Људска заједница се заснива на поверењу. Сигурност да нећемо бити оштећени, преварени или напуштени ("владавина права") и гаранције да кад се поверења изневери, мере које ће успоставити поверење неће изостати, су неопходни.

За заједнички живот неопходна је "владавина закона", тј. заштита угроженог, казна и контрола агресора. Такво поверење и такве гаранције представљају с тога интересе свих заједница па и државних заједница. У супротном, нашли би се у Хобсовом "природном стању" хаоса и самоуништења (Thomas Hobbes: *Leviatan*). С појавом нација у 19. веку ти интереси представљају неку врсту националних интереса и некад могу бити формулисани у облику националног програма. У моментима друштвених криза, национални интереси, националне вредности и врлине и национални програми или чак суштина националног идентитета су често евоцирани. Европа 19. века доживљава рађање нација, и у писаној речи и дискусијама питања националних врлина често су на дневном реду. Тако је то било на пример у Немачкој, где дефинисање шта је "Deutsche Tugend" (немачка врлина) заокупља пажњу филозофа и интелегенције до данас. Слично, много касније, после 11 септембра 2001, Америку захвата талас преиспитивања "америчких вредности" (American values).

Шта су онда српски национални интереси, шта је српски национални програм? Питање је такође старо и у различитим кризним моментима, многи су покушали да даду одговор, од времена отоманске окупације, преко *Начертанија* Илије Гарашанина, укључујући и даншње време разних форми окупације тих земаља од стране НАТОа и САД. Различити неформалне али дугачке листе конкретних циљеви су биле предлагане.

"НАЧЕРТАНИЈЕ"

"ИЗ ОВОГ ПОЗНАЊА ПРОИСТИЧЕ
ЧЕРТА И ТЕМЕЉ СРПСКЕ ПОЛИТИКЕ,
ДА СЕ ОНА НЕ ОГРАНИЧАВА
НА САДАШЊЕ ЊЕНЕ ГРАНИЦЕ,
НО ДА ТЕЖИ СЕБИ ПРИЉУБИТИ
СВЕ НАРОДЕ СРПСКЕ КОЈИ ЈУ ОКРУЖАВАЈУ."

ИЛИЈА ГАРАШАНИН
1812 - 1874

„Праведна држава“ као национални програм

Пише: Драган Павловић
недеља, 10 септембар 2017 12:12

